

TÓTH ENIKŐ

A SZTENDERD MEGJELENÉSE KÁRPÁTALJAI MAGYARLAKTA TELEPÜLÉSEK NYELVI TÁJKÉPÉBEN
THE STANDARD DIALECT IN THE LINGUISTIC LANDSCAPE IN TRANSCARPATHIA

A nyelvi tájkép vizsgálata napjainkban igen izgalmas, sokrétű kutatási lehetőségeket biztosít. Egy Kárpátaljához hasonló többnyelvű régió nyelvi tájképének vizsgálatakor leginkább azon van a hangsúly, hogy hogyan jelennek meg, egyáltalán megjelennek-e a régióban használatos nyelvek a szimbolikus térben. Ugyanakkor rendszerint kevés figyelem irányul a nyelvi tájképben megjelenő szövegek nyelvi megformáltságára: például az itt előforduló nyelvjárási jelenségek és kontaktushatások elemzésére, bemutatására.

A nyilvánosság számára készülő írásművekben a sztenderd központú magyar társadalom egyértelműen a sztenderd megjelenését várja el. Az előadás azonban arra keresi a választ, hogy milyen mértékben sztenderd a kárpátaljai magyarlakta települések nyelvi tájképe, illetve mennyire kell(ene) sztenderdnek lennie.

Az előadás a nyelvi tájkép hagyományos vizsgálati szempontjai mellett tehát egy olyan szempontra (a nyilvános térben megjelenő írott szövegek nyelvi megformáltságára) hívja fel a figyelmet, amelyre mindeddig kevés figyelem jutott a magyar szakirodalomban. Az előadás során azt is megvizsgáljuk, hogy van-e eltérés a nyelvi tájkép különböző szintjei (globális, országos, regionális, lokális), illetve „műfajai” (állami, önkormányzati, gazdasági, civil szféra, magántermészetű feliratok, falfirkák) között a tekintetben, hogy mennyire sztenderdek (vagy éppen nem sztenderdek).

Az előadásban arra is keressük a választ, hogy vajon feltétlenül sztenderdnek kell-e lennie minden olyan feliratnak, kiírásnak, amely a nyilvánosság számára készül, vagy természetesnek tekinthető, hogy egy olyan többnyelvű közegben, mint amilyen a kárpátaljai, a nyelvi tájképet olyan feliratok is színesítik, amelyekben a nyelvi kontaktushatások éppúgy megjelennek, mint a nyelvjárási jelenségek. Az is érdekes vizsgálati szempont lehet, hogy a többnyelvű nyelvi tájkép különböző nyelveiben milyen mértékben vannak jelen nem sztenderd nyelvi elemek.